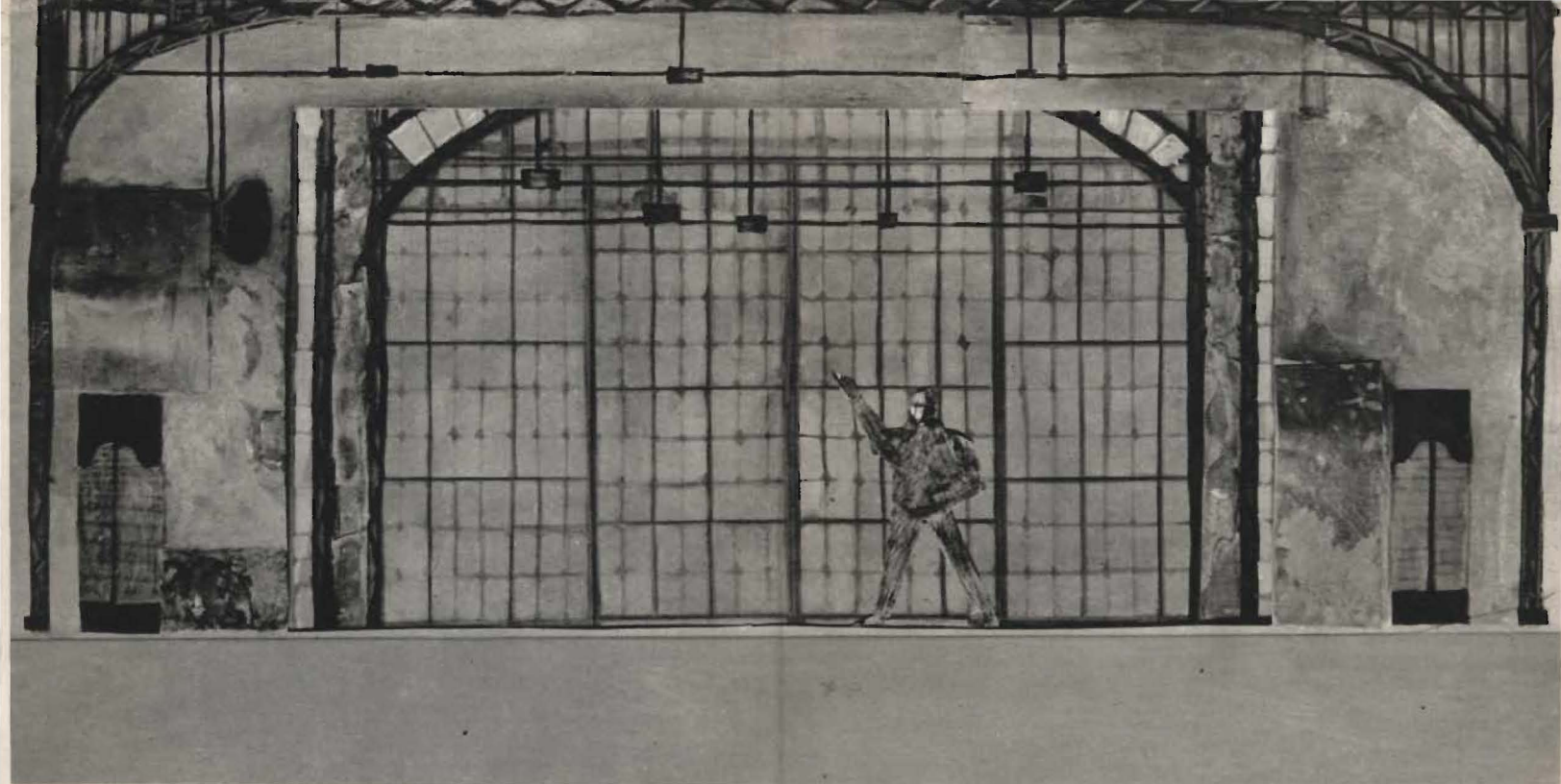

TEATR
WSPÓŁCZESNY
ROK 1962

BERTOLT BRECHT

**KARIERA
ARTURA UI**

Projekt dekoracji

Businessman Flake

OD TEATRU

Inscenizując *Kariere Artura Ui* w Teatrze Współczesnym oparliśmy się (w odróżnieniu od inscenizacji berlińskiej operującej własną adaptacją) na oryginalnej wersji autora. Jedyne scena pierwsza stanowi, podobnie jak w ujęciu Berliner Ensemble skróconą redakcją pierwszej i drugiej sceny oryginału.

Sięgnięcie do wersji autorskiej wiąże się z pewnymi konsekwencjami. Ustalając relację „historii gangsterskiej“ do wydarzeń z lat 1933–38 w Niemczech, dla których stanowi parabolę, staraliśmy się wątkowi gangsterskiemu nadać (zgodnie z wyraźnym życzeniem autora) wartość w pewnej mierze samoistną. Bohaterami naszego spektaklu są za tym Ui, Giri, Givola, Roma, Dogsborough, nie zaś Hitler, Göring, Goebbels, Röhm, Hindenburg. (Ci ostatni oczywiście a w raz z nimi faszyzm żyją w utworze życiem utajonym, by jako przedmiot pamfletu Brechta i jego satyry ożyć w wyobraźni widza).

BERTOLT BRECHT
KARIERA ARTURA UI

(Der Unaufhaltsame Aufstieg des Arturo Ui)

Sztuka w 2 częściach — 15 obrazach

Przełożyli: ROMAN SZYDŁOWSKI i WITOLD WIRPSZA

Reżyseria: ERWIN AXER

Scenografia: EWA STAROWIEYSKA i KONRAD SWINARSKI

Muzyka: ZBIGNIEW TURSKI

Asystenci reżysera:
DANUTA KNOPPÓWNA, ZBIGNIEW MAK

Asystent scenografa:
DANUTA KUBIAK

O S O B Y:

ZAPOWIADACZ	ZBIGNIEW ZAPASIEWICZ <i>Bogdan Łazuka</i>
DOGSBOROUGH senior	KAZIMIERZ OPALIŃSKI
GIUSEPPE GIVOLA, właściciel kwiaciarni, gangster	EDWARD DZIEWOŃSKI
EMANUELE GIRI, gangster	ALEKSANDER BARDINI
ARTURO UI, szef bandy gangsterskiej	TADEUSZ ŁOMNICKI
CLARK businessmani	HENRYK BOROWSKI
BUTCHER z trustu	JANUSZ BYLCZYŃSKI
FLAKE kalafiorowego	ALFRED ŁODZIŃSKI
SHEET, właściciel stoczni	TADEUSZ SUROWA
DOGSBOROUGH junior	EUGENIUSZ POREDA
ERNESTÓ ROMA, adiutant Arturo Ui	JAN WESOŁOWSKI
DOCKDAISY	MIECZYŚLAW CZECHOWICZ
INNA, zaufany Romy	BARBARA WRZESIŃSKA
GREENWOOL, gangster z obstawy	ZOFIA SARETOK
TEDD RAGG, reporter czasopisma „Star“	JÓZEF KONIECZNY
BOWL, kasjer u Sheeta	STANISŁAW BIELIŃSKI
LOKAJ	TADEUSZ PLUCIŃSKI
GOODWILL } dwaj panowie z Za-	MARIAN FRIEDMANN
GAFFLES } rządu Miejskiego	KLEMENS PUCHNIEWSKI
O'CASEY z komisji śledczej	WITOLD SKRZYPIŃSKI
AKTOR	ZBIGNIEW PRZERADZKI
FISH, oskarżony	EDMUND FIDLER
SĘDZIA	JÓZEF KONDRAT
SĘDZIOWIE	TADEUSZ FIJEWSKI
OBROŃCA	KAZIMIERZ RUDZKI
OSKARZYCIEL, ANDRZEJ MADEJ	* * *
LEKARZ	STANISŁAW DACZYŃSKI
HOOCK, hurtownik warzyw z Chicago	JAN KOCHANOWICZ
BETTY DULFEET	HENRYK BŁAŻEJCZYK
IGNATIUS DULFEET, jej mąż	STEFAN BREM
	IRENA HORECKA
	WIESŁAW MICHNIKOWSKI

Prasa:

BEATA TYSZKIEWICZ, ZBIGNIEW MAK, ANDRZEJ SZENAJCH

Obstawa:

HENRYK BŁAŻEJCZYK, RYSZARD CHMIELIŃSKI, MARIAN CZYŻEWSKI, BOGDAN ŁAZUKA, ANDRZEJ MADEJ i inni.

Obywatele Chicago:

STEFAN BREM, KAZIMIERZ CHRZANOWSKI, ZBIGNIEW OKSZA, PIOTR PARADOWSKI (P.W.S.T.), ARKADIUSZ POŁONSKI, FRANCISZEK SAWICKI i inni.

Obywatele Cicero:

ZBIGNIEW PRZERADZKI, KLEMENS PUCHNIEWSKI, WITOLD SKRZYPIŃSKI i inni.

Przerwa po 8 obrazie

DYREKTOR TEATRU:
ERWIN AXER

Arturo Ui

Emanuel Giri

Giuseppe Givola

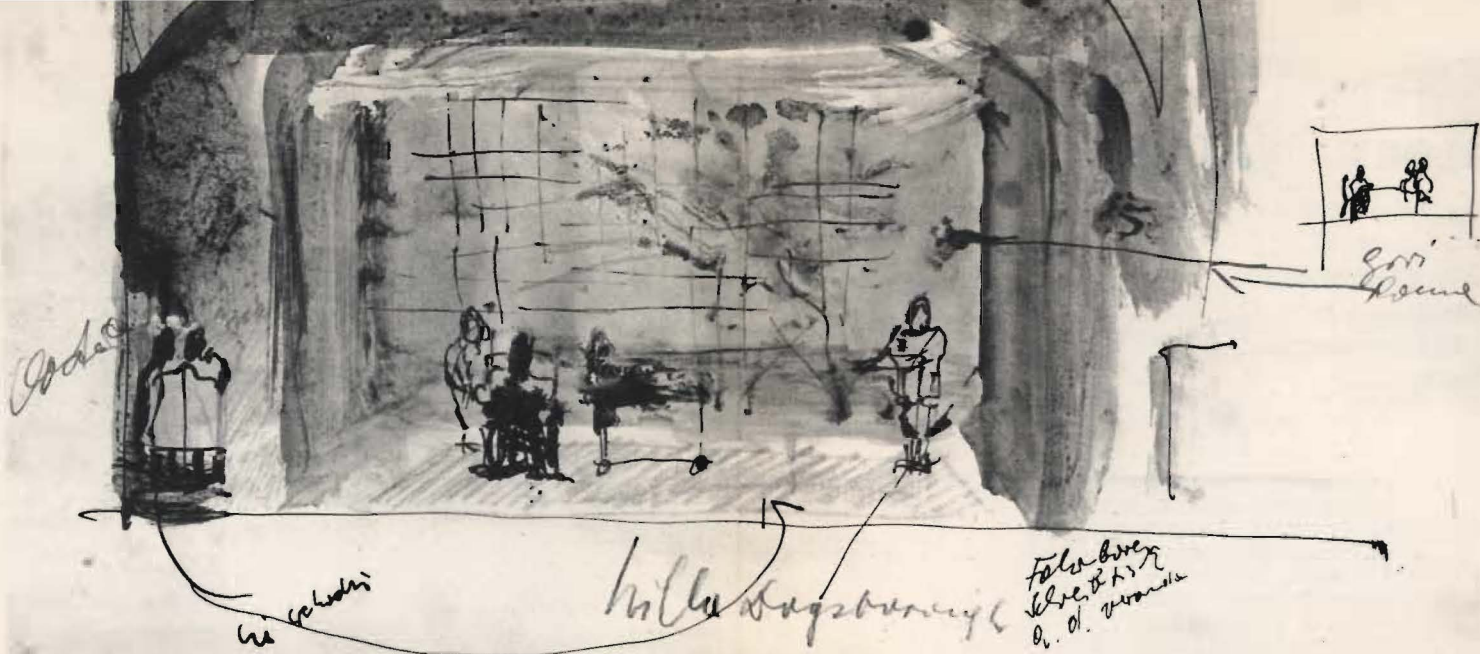
PROTOTYPY HISTORYCZNE NIEKTÓRYCH POSTACI:

Arturo Ui	– Adolf Hitler, kanclerz III Rzeszy
Emanuele Giri	– Herman Göring, marszałek III Rzeszy, naczelny dowódca lotnictwa
Giuseppe Givola	– Joseph Goebbels, minister informacji i propagandy III Rzeszy
Dogsborough	– Paul v. Hindenburg, Marszałek. Od 1925 do 1934 prezydent Rzeszy. Mianuje Hitlera kanclerzem
Ernesto Roma	– Ernst Röhm, przyjaciel Hitlera. 1931–34 szef SA. Zamordowany na rozkaz Hitlera w roku 1934.
Ignatius Dullfeet	– Engelbert Dollfuss. W latach 1932–34 kanclerz Austrii i minister spraw zagranicznych. Zamordowany w czasie puczu, w lipcu 1934 przez narodowych socjalistów.

Szereg innych postaci ma również swój pierwowzór w postaciach historycznych owego okresu.

Aktor

Szkic sytuacyjny do Artura Ui

Z UWAG BERTOLTA BRECHTA O „ARTURZE UI“

Sztukę tę należy grać w wielkim stylu, ażeby przedstawione w niej wydarzenia miały wagę faktów, które nieśły istniały. Najlepiej zastosować wyraźne reminiscencje do elżbietańskiego teatru, a więc kotary i podesty. Dosłownej trawestacji należy oczywiście unikać, również w grotesce nie wolno ani na chwilę rezygnować z atmosfery grozy. Nieodzowna jest wyrazista gra, szybkie tempo i przejrzystość scen zbiorowych w stylu starego malarstwa historycznego.

*

10.3.41. Znowu mi przyszedł do głowy pomysł, który już niegdyś miałem w Nowym Jorku, mianowicie, żeby napisać sztukę o gangsterach, któraby przypominała pewne zdarzenia, dobrze nam znane (The gangster play We Know). Naszkicowałem szybko plan na 11–12 scen. Oczywiście będzie to pisał używając „wielkiego stylu“.

28.3.41. Tkwiąc w kłopotach związanych z wyjazdem i wizami pracuję jednak uparcie nad nową *Historią gangsterską*. Brak mi tylko ostatniej sceny. Trudno przewidzieć jaki będzie efekt podwójnego wyobcowania tzn. połączenia środowiska gangsterskiego z „wielkim stylem“, albo zastosowania klasycznej formy sceny z ogrodu Marty Schwerdtlein* oraz sceny zalotów z *Ryszarda III*. Stefana** znajomość powiązań świata gangsterów z administracją przydaje mi się.

1.4.41. W *Arturze Ui* chodzi o to, żeby, z jednej strony ciągle dochodziły do głosu wydarzenia historyczne, z drugiej strony, żeby zamaskowanie (które jest w istocie demaskowaniem) wyposażyć w własne życie, musi ono bowiem – biorąc teoretycznie – istnieć także bez swojej aluzyjności. Zbyt dokładne połączenie obu akcji, z którego wynikałoby, że akcja gangsterów symbolizuje akcję nazistów byłoby nie do zniesienia, bo narzucałoby bezustannie szukanie podobieństwa sytuacji i prototypów postaci. To mi sprawiało największą trudność.

12.4.41. ...Pisałem *Artura Ui* wyobrażając go sobie na scenie. To mi dawało dużo satysfakcji. Ale teraz mam ochotę

napisać coś absolutnie nie nadającego się do wystawienia: *Ui, część druga. Hiszpania, Monachium, Polska, Francja.*

*

Arturo Ui jest przypowieścią napisaną w celu obalenia istniejącego powszechnie szacunku i lęku wobec wielkich morderców. Środowisko, w którym się dzieje, jest rozmyślnie zawężone i ogranicza się do pokazania spraw państwa, kręgu przemysłowców, junkrów i drobnomieszczactwa. To wystarczy, żeby przeprowadzić powzięty zamiar. Utwór nie zamierza dokonywać dokładnej analizy historycznej lat trzydziestych. W sztuce brak proletariatu, którego w szerszym zakresie nie można uwzględnić, bo każdy dodatkowy element byłby w tej strukturze elementem zbędnym i odwracałby uwagę od złożonej problematyki sztuki. (Jak poruszać szczegółowo sprawy proletariatu omijając sprawy bezrobocia. Jak mówić o problemie zdobycia pracy, nie uwzględniając roli poszczególnych partii i tego, że zawiodły).

*

Uwagi do *Kariery Artura Ui* (pisane około 1948):

...Należy wystawiać na śmieszność wielkich przestępców politycznych. Nie są oni bowiem wcale wielkimi przestępcami, tylko wykonawcami wielkich przestępstw politycznych, a to zupełnie co innego.

Nie bójmy się prawd oczywistych, jeżeli tylko są prawdziwe. Tak, jak nieudane przedsięwzięcia Hitlera nie klasyfikują go jako głupca, tak samo zasięg tych przedsięwzięć nie klasyfikuje go jako wielkiego człowieka.

Klasy panujące państw nowoczesnych posługują się w swoich przedsięwzięciach ludźmi przeciętnymi.

...Historia z punktu widzenia drobnomieszczan (także proletariatu, jak długo nie mają innego punktu widzenia) jest w większości romantyczna.

Napoleon wszedł do ubogiej fantazji tych Niemców oczywiście nie poprzez kodeks Napoleona, ale poprzez miliony swoich ofiar. W plamach krwi jest zdobywcom do twarzy, podnoszą ich urodę.

Należy obalić szacunek dla morderców.

A w ogóle to chyba słuszne jest zdanie, że tragedia częściej bagatelizuje cierpienia człowieka niż komedia.

* Z Fausta Goethego

** Stefan – syn Brechta

1908

Best Model

BEER
BEER
ATTENTION

Zam. 1949. W-wa, RSW „Prasa“ Okopowa 58/72. - 11-25
CENA 1,70 ZL